

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 16 - 80. årg.

26. dec. 1959

INDHOLD:

Plantagerne
i tørkesommeren
1959

Legat
til Hedeselskabet

Hedeselskabets
sølvbæger

Nye plantage-
arealer

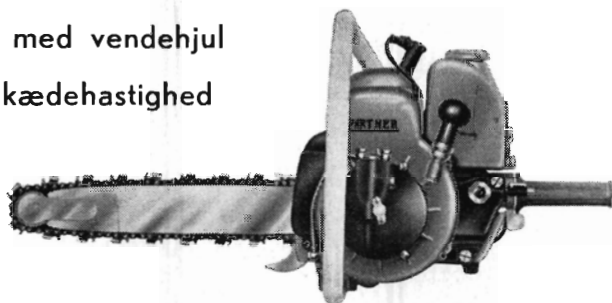
Oplag: 19.300

PARTNER

R11

*- direkte drevet
på rigtig måde*

- Automatisk kædesmøring
- Sværd med vendehjul
- Rigtig kædehastighed

15" kr. 1900,-
18" " 2000,-
22" " 2100,-
incl. kasko-
forsikring

Følgende fordele opnår De med
PARTNER R 11

12 MDR.'s GRATIS KASKOFORS.

Kaskoforsikringen sikrer Dem mod ubehagelige udgifter; specielt hvis De er nybegynder i arbejdet med motorsav, har dette stor betydning.

SKOVLTANDET KÆDE

Alle **PARTNER R 11** er forsynet med skovltandet kæde.

5 HK MOTOR

PARTNER-motoren er stærk og startvillig.

BILLIGE RESERVEDELE

På et eller andet tidspunkt skal De bruge reservedele, uden hensyn til hvilken motorsav der anvendes. **PARTNER**-reservedelene er billige og sikrer Dem lave driftsomkostninger.

TILTALENDE MOTORLYD

Dette er et punkt, som betyder meget for en skovarbejder, som hver dag skal arbejde med sin motorsav.

VÆGT 10 KG

Den nye **R 11** er let og handy.

CHR. HJELM BANG

VESTERBROGADE 10
KØBENHAVN V.
TLF. (0144) HILDA 13
PARK ALLE 7
AARHUS TLF. (061) 2 13 99

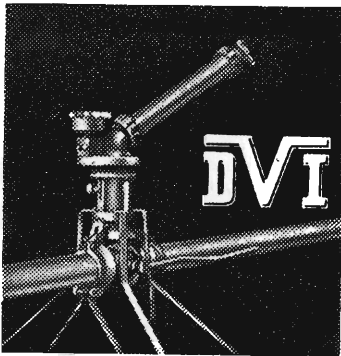
-hvorfors vente

Indlever hellere i dag
bestillingssedlen på markfrø fra FDB-
med garanti for effektiv kontrol

BRUGSEN FODERSTOFFORENINGEN
LANDBO- ELLER HUSMANDSFORENINGEN

DLF - LHF - FDB
I SAMARBEJDE OM
LEVERING AF MARKFRØ

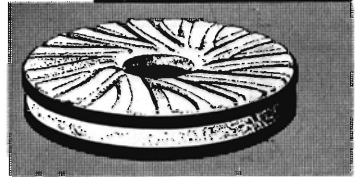
VANDINGSANLÆG

med Kanoner eller Sprinklers

DANSK VANDINGS INDUSTRI
Snoghøj, Fredericia Tlf. Erritsø 128

engsko kværnsten

STRØMMEN RANDERS TLF. 651

Hulkjærhus Planteskole

RØDKJÆRSBRO
Telefon Ans 25

Planter til skove,
læhegn og haver

Røde drænrør

indtil 16" diameter

A/S Hvorslev Teglværk
pr. Ulstrup - Tlf. 67 Ulstrup

Skandia-kalk

Alle arter jordbrugskalk

Skandinavisk Kalk og Kridt 1/s

Aalborg: Telefon 2 92 55

Driftskontor: Tlf. Sdr. Tranders 147

Børnelammelses- og ulykkesforsikring

Den gensidige
Landbo-Sygeforening

Vesterbrogade 15
København V
Telef. 6659 - 5974

Løve Garn

Aktieselskabet Holger Petersen

Købmagergade . København K.

SKOVARBEJDESKOLENS KURSUS 1959/60.

4. Fra den 4. jan. til den 30. jan. — Alm. skovarbejderkursus.
(specielt nåletræ)
5. " " 8. febr. " " 27. febr. — do.
6. " " 7. marts " " 27. marts — do.
- Forstuderende og skovfogedelever kan deltage i kursus nr. 5 og 6 mod at betale 50,00 kr. pr. uge i kursusafgift.
- Skovfogedelever på prøveår modtages ikke.
- Ansøgningsskema og evt. yderligere oplysninger fås ved henvendelse til:
Skovarbejderskolen, Kagerup st., telefon Helsingø 302 u.
- Skovarbejderskolens bøger:
- Håndredskaber til skovarbejde v/ G. Bergsten og I. Nissen kr. 4,00
Arbejdstekniske råd og vink v/ G. Bergsten, 2. udgave kr. 3,00
Motorsavens brug og vedligeholdelse v/ I. Nissen, 3. udgave kr. 2,00
Regnskabsbog for motorsave kr. 1,50
- Ved forud indbetaling til giro 72403 sendes bøgerne portofrit.

Ingeniør Kristian Thomsens Rejselegat

og

Civilingeniør Jens Parbo's Rejselegat

uddeler i marts måned 1960 i forening et samlet rejsestipendium på indtil 2.000 kr. til en studierejse i kulturteknisk vandbygning.

Stipendiet vil fortrinsvis blive tildelt en civilingeniør, der enten har haft kulturteknisk vandbygning som specialfag til eksamen eller hovedsagelig arbejder med kulturtekniske opgaver. Dog kan stipendiet efter omstændighederne også tildeles andre, der virker på den kulturtekniske vandbygningsområde.

Det er stipendiatens ufravigelige pligt at aflægge fyldestgørende beretning om studierejsten efter hjemkomsten.

Ansøgning, bilagt afskrift af eksamensbevis m. v. og indeholdende oplysninger om den påtænkte rejseformål og udstrækning, stiles til legatbestyrelserne og indsendes senest 1. februar 1960 til Hedeselskabets kulturtekniske afdeling, Viborg.

Ellidshøj Kridt- og Kalkværk

v/ C. M. Christiansen, Aarhus

Telefon Ellidshøj 4 og Aarhus 2 73 12
Fabrikation af jordbrugskalk samt foderkridtmel

SKOVTJÆRE 0,433
Mod vildt- og museskader

MUSETJÆRE

Kun mod mus.

Mere effektiv end 0,433.

ARBINOL-SPANGOL V.

Specielt monterede sprøjter.

BROCHURER:

„10 år“.

Sprøjten og sprøjeteknik
Sprøjtningresultater 1953-54

DIANA SKOVTJÆRE

Orehoved telf. 96

Teglværkernes

SALGSKONTOR

ESBJERG

Telefon 265 - 546

Drænrør

2"—15"

Mursten - Tagsten

Tårnsilosten

Drænrør

Baumadæk

Tagsten

Mursten

KÄHLERS Teglværk

Korsør

Aarhus Privatbank

Aarhus

Stiftet 1871

København

AERGLIT

DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF

Hedeselskabets Tidsskrift

Nr. 16

26. decbr. 1959

80. årg.

udgår 16 gange årligt og sendes til selskabets medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets hovedkontor, Viborg. Annoncepris 50 øre pr. mm. Medlemsbidraget er enten årlig mindst 5 kr. eller en gang for alle mindst 100 kr. Redaktionsudvalg: Afdelingsleder, skovrider B. Steenstrup (formand), overingeniør N. Venov og distriktsbestyrer J. Alsted. Redaktør: H. Skodshøj, Carlo Mortensens Bogtrykkeri, Viborg.

Indhold: Plantagerne i tørkesommeren 1959. — Legat til Hedeselskabet. — Hedeselskabets sølvbæger. — Nye plantagearealer. — I få ord.

Forsiden: Vinterstemning i Hjedsbæk plantage. Til venstre har bølgeunderplantning fra 1934 forlængst afløst den oprindelige nåletræsbevoksning. De ældste ædelgraner i plantagen dominerer stadig visse partier af skoven.

Plantagerne i tørkesommeren 1959

Af forstfuldmægtig E. Scheurer,
Hedeselskabets plantningsafdeling.

Den langvarige, alvorlige tørke i 1959 var ikke noget specielt dansk fænomen. Hele Nordvesteuropa har haft en unormal tør sommer, og Danmark er ikke blandt de hårdest ramte lande. Herhjemme er det først og fremmest gået ud over jordbruget, om end kun få steder i katastrofal grad. I Norge har man måttet indføre kraftrationering på grund af vandmangel til kraftværkerne, og fra Holland og Tyskland meldes om svigtende vandstand til gene for sejladsen på floder og kanaler ud over katastrofale skader på landbrugsafgrøderne.

Forståeligt nok gav tørken herhjemme anledning til bekymring i jordbruget over følgerne for plantevæksten.

Nu, hvor tørkens direkte spor — den støvende, tørre jord — efter regnen i slutningen af oktober og i november er udvisket, kan det måske være af interesse at gøre et forsøg på at få bekræftet — eller afkræftet — sommerens bange anelser med hensyn til plantagernes tilstand, for så vidt det allerede nu er muligt.

Klimaet i vækstsæsonen 1959

Vort klima er i overvejende grad bestemt ved de atlantiske lavtryks passage over Nordvesteuropa med et heraf følgende stærkt skiftende vejrlig. Året igennem er der dog ikke — i sammenligning med områder med kontinentalt klima — særlig store udsving i temperatur og fugtighedsforhold.

Ser man på to for plantevækst så vigtige klimafaktorer som nedbør og luftens fugtighedsgrad, viser det sig, at den månedlige normalnedbør har sit minimum sidst på vinteren og iøvrigt forholdsvis lave værdier indtil juli, mens luftens fugtighedsgrad har sit minimum i maj—juni.

Forår og forsommer har altså hos os normalt et ret tørt klima indtil omkring Sct. Hans.

Danmarks beliggenhed ved randen af kontinentet bevirker imidlertid, at vi tidsvis udsættes for kontinentale klimaindslag — for sommerhalvårets vedkommende i form af kortere eller længere perioder med ganske ringe eller slet ingen nedbør, høje temperaturer samt ringe skydække og fugtighedsgrad.

Foråret og sommeren 1959 har — ligesom det endnu tydeligt kan erindres fra årene 1947 og 1955 — i høj grad været domineret af sådanne perioder med det resultat, at der i denne vækstsæson er forekommet tørkeskader i skove og plantager.

Mens april måned i år havde betydelig over normal nedbør, blev maj usædvanlig tør. Der blev (sammen med maj 1917) målt det laveste landsgennemsnit for maj-nedbør siden 1873, 85 % under normalværdien for Jyllands vedkommende. Samtidig var fugtighedsgraden noget og skydækket betydelig under, mens temperaturen var en del over det normale.

Også juni måned havde betydelig under normal nedbør — 31 % for Jyllands vedkommende. Fugtighedsgrad og skydække var betydelig under og temperaturen en del over det normale.

Derimod havde juli måned gennemsnitlig meget nær normal nedbør — for Jylland som helhed endda 3 % mere —, medens luftfugtighed og skydække stadig var under og temperaturen stadig over det for måneden normale.

August blev en varm og tør måned. Både nedbør, luftfugtighed og skydække var en hel del under — for Jylland 25 % under normal nedbør — og temperaturen var betydelig over det normale.

Som i august fortsatte vejret gennem hele september måned med over normal varme samt betydelig under normal fugtighedsgrad, skydække og nedbør. For Jylland var nedbøren gennemsnitlig 62 % under det for måneden normale. Landsgennemsnittet for nedbør var,

sammen med tallet for september 1933 af samme størrelse, det hidtil lavest målte septembegennemsnit.

I de første to trediedele af oktober måned var vejret som i september. I denne tid faldt der i Jylland kun gennemsnitlig 0,1 mm regn, hvorimod der i den sidste del af måneden faldt en hel del nedbør, så oktober ialt for Jylland kun havde 7 % under normal nedbør.

Tabel 1.
Nedbøren i Jylland 1959.

	mm				
	i parentes antal døgn med nedbør.				
	maj	juni	juli	august	september
Normal	43,4 (11)	47,2 (10)	63,7 (13)	86,9 (15)	62,1 (13)
1959	6,5 (4)	32,5 (10)	65,5 (12)	64,9 (7)	23,3 (6)

I de fem måneder maj—september fik Jylland således kun 192,7 mm nedbør mod normalt 303,3 mm, altså 36 % mindre end normalt. Antal døgn med nedbør har også været lavt, nemlig 39 mod normalt 62.

En relativ stor del af nedbøren er i sommeren 1959, især i juli måned, faldet i form af usædvanlig kraftige byger — flere stationer har i et enkelt døgn målt over 90 mm nedbør —, hvilket i høj grad har forringet nyttevirkningen på grund af uforholdsmæssig stor overfladisk afstrømning. Den samme nedbørsmængde ville for en betydelig større dels vedkommende sive ned i jorden og komme planterødderne til gode, hvis den havde været fordelt over et større antal mindre byger.

Ydermere er det karakteristisk for sommeren 1959, at luftfugtighed og skydække i alle de fem måneder maj—september har været under og temperaturen over det for disse måneder normale — alt-sammen faktorer, som stærkt har øget fordampningen og bevirket en kraftig udtørring.

Disse nedbørsangivelser er gennemsnitstal for hele Jylland, og således ikke særlig karakteriserende for de enkelte egne.

En opgørelse af maj—september nedbøren for Nord-, Vest-, Øst- og Sønderjylland viser således, at Sønderjylland og Vestjylland har fået mindst nedbør, både absolut og i pct. af normalnedbøren, som vist i nedenstående tabel.

Tabel 2.
mm nedbør 1. maj—30. september.

	Nordjylland	Østjylland	Vestjylland	Sønderjylland
Normal	287	296	317	331
1959	191	212	189	155
1959 i pct. af normal . .	67 %	72 %	60 %	47 %

Men heller ikke denne inddeling giver et i detalillen korrekt billede af tørkeskadernes fordeling, da der i år har været særlig stærk lokalpræget variation i nedbørsmængderne — nogle lokaliteter har i tidsrum af mere end 5 uger ikke fået målelige nedbør, mens andre har fået så meget eller tidsmæssigt så jævnt fordelt, at der ikke er forekommet ulemper på grund af vandmangel.

Det skal her tilføjes, at nedbørsunderskuddet på Øerne i månederne juni—oktober var betydelig større end i Jylland.

Tørkeskader

I en vækstperiode med et klima, som 1959 havde, varer det ikke længe, før hovedparten af den tilgængelige vandmængde i planternes rodrum — alt efter roddybde og jordart omfattende mellem 20 og 150 mm vand — er opbrugt (vandforbrug på 2—4 mm pr. døgn er ikke ualmindeligt om sommeren), og medmindre der falder tilstrækkelig nedbør, eller tilgængeligt grundvand findes, vil vandmangel med deraf følgende skader være en realitet.

Da sandet eller gruset, grovkornet jord i sammenligning med fin-kornet, lerholdig jord har meget ringe vandkapacitet, vil vandmangel langt hurtigere indtræffe på førstnævnte jorder, som bl. a. hovedparten af jyske hedeplantager er anlagt på.

Disse jorder er tillige ofte podsolerede, lagdelte, med stærk koncentration af rødder i det øvre mest næringsrige og vandholdende, humøse lag. Denne ensidige rodkoncentration, som er særlig typisk for rødgran, øger yderligere risikoen for skader på trævæksten ved længere tids tørke.

Der skal nu ses på, hvilke ulemper og skader en tørke kan medføre for skovbrug — herunder også, hvad der på indeværende tidspunkt kan konstateres af skader i jyske plantager forårsaget af denne sommers tørke.

Tørkens virkninger kan bestå i følgende skader:

1. Partiel eller fuldstændig bortdøen af små eller større træer.
2. Nedsat produktion.
3. Flere skovbrande som følge af mindsket vandindhold i træer og skovbund.

Herudover kan nævnes tørkens forstyrrelse af arbejdsgangen. I de fleste egne af Jylland er den tidlige efterårsplantning helt umuliggjort, da man ikke tør plante i den meget tørre jordbund. Også planteskolearbejdet er hemmet af tørken.

Ovennævnte 3 punkter er skader, som indtræffer i selve tørkeåret — akutte skader.

Det er imidlertid sandsynligt, at tørkens eftervirkning-

ger på trævæksten er af langt større betydning end de øjeblikkelige skader. Derpå tyder i hvert fald erfaringer fra tidligere tørkesomme både herhjemme og i udlandet.

Eftervirkningerne giver sig udslag i:

4. Vækststagnation eller hensygnen.
5. Øgede insekt- og svampeangreb som følge af nedsat resistens gennem tørkesvækkelser.

ad 1. Partiel eller fuldstændig bortdøen
af små eller større træer.

Skovtræer er ikke lige følsomme hele vækstsæsonen igennem. Det ser ud til, at tørken får de værste virkninger, når den indtræffer

Fig. 1. Hjedsbæk plantage, afd. 31. 7-årig rødgran med tørkedræbte skud i græsplet. 1959.

i skudstrækningsperioden på så tidligt et tidspunkt, at skuddene kun er ufuldstændigt udviklede, måske på grund af manglende beskyttelse imod ufrivillig fordampning (kutikulær transpiration) eller vanskeligheder med at opretholde transpirationssrømmen i denne tid med særlig stort vandkrav.

Udsættes skuddene i denne tilstand for tørke (unormalt lavt vandindhold og høj temperatur), vil de miste saftspændingen, blive hængende eller krumme og efterhånden tørre helt ud under afkastning af nåle eller løv. Disse fænomener ses mest typisk hos planter og mindre træer og optræder særlig i de øvre dele.

Følgen er som regel, at den øverste del, eventuelt hele træet, går ud — i bedste fald sker en deformation af skuddene.

Tørke i maj og juni vil mest skade rødgran af tidligt udspringende type, ædelgran m. m., som begynder skudstrækningen i denne tid. For ædelgranen vil tørke i skudstrækningsperioden ofte medføre ødelæggende luseangreb. Nordmannsgran klarer sig bedre på grund af senere udspring.

Sent udspringende rødgran, som man af hensyn til nattefrostfaren efterhånden anvender mere og mere, er særlig følsom overfor tørke i begyndelsen af juli, mens en træart som japansk lærk har sin tørkefølsomme periode i juli-august, hvor strækningen af langskuddene foregår mest livligt.

Ved langvarig og kraftig tørke forekommer tørkeskader dog også udenfor den egentlige skudstrækningsperiode med dødelig udgang for planter og træer eller dele heraf. Selv store træer ses sygne hen eller dø i langvarige tørkeperioder.

Formodentlig sker der på grund af unormal lavt vandindhold og høj temperatur i livsvigtige celler en ødelæggelse af protoplasmastrukturen ved tørkesvækkelserne med det resultat, at træet helt eller delvis sygner hen.

Vækstsæsonen 1959 har bragt en hel del skader af ovennævnte art.

På få undtagelser nær har de kulturer, der er anlagt i år, klaret sig godt, vel nok nærmest fordi vandindholdet i jorden efter den meget fugtige april måned var højt. Nyplantede planter har endvidere en forholdsvis kort skudstrækningsperiode, og tilmed sættes de ofte i nybearbejdet, porøs, vegetationsfri jord med god vandhusholdning.

En undtagelse herfra er Sønderjylland og i nogen grad Djursland, hvor der i nyanlagte kulturer på flad, åben mark — selv ved fuldbearbejdet jord — er meget stor planteafgang.

For Sønderjyllands vedkommende er det endda næsten udelukkende nykulturer, der er tørkeskadede i år.

Eksempelvis kan nævnes en rødgrankultur plantet i foråret 1959 i Bredevejens plantage ved Løgumkloster, hvor 90 % af alle planter gik ud i dette forår trods særlig dyb jordbearbejdning og kunstig vanding.

Nykulturer anlagt under skærm, i kileforyngelse m. m., har derimod over hele Jylland klaret sig forbavsende godt, når ses bort fra enkelte underplantninger med bøg og andre løvtræer i Vestjylland og Himmerland.

Gennemgående er 2—5 år gamle kulturanlæg værst medtagne af tørken, i ganske særlig grad hvor jorden mellem træerne er græs-bunden, og skygge og læ mangler. Over det meste af Jylland ses således på udsatte steder rødgrankulturer i denne alder med korte,

krumme skud og mange brune nåle. Også løvtrækulturer som birk og bøg ses mange steder at være tørkeskadede i denne aldersklasse.

Samtidig er der sidst i juni måned (omkring den 20.) over det

Fig. 2. Hjedsbæk plantage, afd. 28. 60-årig rødgran med nålefattige kroner. I foråret 1959 var disse træer fuldt benålede og sundt udseende.

meste af Jylland, men vel nok værst i det sydlige Midtjylland, sket ret omfattende skader ved nattefrost, hvad der yderligere har forværret billedet af ødelæggelse i mange kulturer.

Douglas, eg og de fleste af fyrrearterne ser ud til at have klaret denne sommers tørke godt.

Derimod har jap. lærk på udsatte steder over hele Jylland i kulturstadiet og helt op til et par meters højde lidt meget stor skade i juli—august måneder ved nedvisning af langskuddene fra i år, i mange tilfælde endog toppen eller hele træet. Erstatningsskud udvikles ofte længere nede på træet samme eller først til næste år, men værdien som amme- eller hjælpetræ forringes stærkt herved.

Også for jap. lærk viser erfaringerne fra i år ganske tydeligt, at tæt græspels og manglende skygge og læ virker stærkt fremmende på tørkefølsomheden, medens renholdelse ved bearbejdning af jorden mellem planterækkerne modvirker denne.

Disse beskadigelser af jap. lærk er sikkert de mest alvorlige akutte tørkeskader på træer i kulturstadiet i 1959.

Men også store træer er i noget større omfang end normalt gået ud i løbet af eftersommeren. Det gælder således på Djursland både gran og skovfyr og i Himmerland især rødgran. I andre egne af Jylland synes afgangene af ældre træer ikke endnu at være meget større end normalt. Før til foråret vil man imidlertid ikke kunne konstatere, hvor mange træer der er gået ud.

Samtidig ser man mange steder på ældre træer et unormalt stærkt nålefald i rødgran, hvidgran, sitkagran og ædelgran for de ældste nåleårganges vedkommende, således at trækronerne får et noget gennem-sigtigt præg.

Et ejendommeligt fænomen, man stedvis i denne sommer har været vidne til, er gentagne gange løvfald med påfølgende udspring hos flere løvtræarter, bl. a. birk.

Således mistede birken løvet nogle steder i den nordvestlige del i Ringkøbing amt i den tørre, første del af juni måned. Efter nogle dage med en smule regn sidst på måneden udvikledes nye skud, som imidlertid også kastede løvet i juli måned på grund af fortsat stærk tørke, hvorefter nyt udspring atter skete i slutningen af måneden.

Lignende forhold er iagttaget i det sydlige Midtjylland.

ad 2. Nedsat produktion.

Træernes tilvækst — produktion — er tydeligt afhængig af klimaet.

Ifølge Holmsgaard (1955) er for de fleste almindelige skovtræers vedkommende (f. eks. rødgran, sitkagran, ædelgran, bøg, ask — i mindre grad eg og douglas — ikke skovfyr) maj—juli nedbøren af væsentlig betydning for tilvækstens størrelse, mens temperaturforholdene i vækstsæsonen kun er påvist at have betydning for eg og ædelgran.

I denne forbindelse skal det nævnes, at egen i år har haft et godt vækstår alle steder i Jylland.

Også de klimatiske forhold i tidligere år spiller efter Holmsgaards undersøgelser en rolle for tilvækstens størrelse.

For rødgran i Gludsted plantage — altså en bonitet svarende til mange hedeplantager — finder Holmsgaard, at fald (eller stigning) i nedbøren på 10 mm i hver af månederne maj, juni og juli omtrentlig

Hedeselskabets Tidsskrift

1959

80. årgang

Udgivet af
Det danske Hedeselskab

Viborg
Carlo Mortensens Bogtrykkeri
1959

Redaktionsudvalg:
Afdelingsleder, skovrider **B. Steenstrup** (formand),
overingeniør **N. Venov**
og distriktsbestyrer **J. Alsted**.
Redaktør: **Har. Skodshøj**.

INDHOLD:

Administration:	Side
Direktørskifte ved Hedeselskabet	65
Hedeselskabets årsberetning, af Fr. Heick	121, 168, 209
Repræsentantvalg til Det danske Hedeselskab 1959	165, 230, 257
Hedeselskabets årsmøde	237
 Plantning og skovbrug:	
Nye plantagearealer	15, 354
Brandfaren i den tørre forårstid	116
Et københavnsk initiativ	242
De samvirkende Plantningsforeningers årsmøde	245
Dansk Plantageforsikringsforening	316
Plantagerne i tørkesommeren 1959, af E. Scheurer	343
 Grundforbedring, mose- og engkultur:	
Tastum sø, ved Niels Basse	45
Kæmpeploven og dybdepløjning, af K. Vadgaard	52
Dybdepløjning på Ølgodeggen, af Knud Raunkjær	53, 68
Af kæmpeplovens saga, af N. Olesen	54
» » » , af Karsten Iversen	67, 87
» » » , af Chr. Rasmussen	105
Fra Skjernegnen, af Fr. Heick	296
Naturskønhed, landvinding, afvanding og vandbalance, af H. C. Aslyng	303
 Moseindustri:	
Produktionen af tørvestrøelse i 1958, ved A. Krøigaard	85
Produktionen af tørvebrændsel i 1959, ved A. Krøigaard	331
 Litteratur:	
Hydrologiske undersøgelser i Norge, anm. ved J. Lundager Jensen	28
Aulum og omegns landboforening, anm.	113
Hærvejen, anm.	115
Vor Oldtid, anm.	115
Sveriges skogar under 100 år, anm. af C. F. Jensen	318
 Dødsfald:	
Apoteker Jacob Kjems, ved Kr. Fromsejer	2
Fuldmægtig Kaj Andersen, ved H. Skodshøj	3
Ingeniør J. J. Tylvad, ved Th. Møgenesen	7
Forstassistent H. A. Fischer, ved B. Steenstrup	26
Forstander Hans Hansen, ved Niels Basse	34
Amtsvandinspektør T. Q. Jacobsen, ved Frode Ebert	70
Forstassistent J. Jensen	88
Forskningsleder Martin Olsen, ved Fr. Heick	103
Rentier J. A. Jensen, Ry, ved J. R.	251
Folketingsmand Olav Øllgaard, ved Fr. Heick	259
Rentier N. C. Nielsen, Langholt, ved H. Skodshøj	266
Rentier Martin Anchersen, ved Har. Skodshøj	287
Landinspektør N. Smed Søndergaard, ved Har. Skodshøj	289
Fhv. afdelingsleder J. P. Olesen, ved Har. Skodshøj	313
Fhv. konstruktør Andreas Lind, ved Frode Ebert	317
Direktør A. Th. Andreasen	336

Forskelligt:

	Side
Alhedens mergelforsyning ophæves	3
Fra en vestjydske hedegård, ved Har. Skodshøj	9, 88
Fra Irland, ved Har. Skodshøj	17
Hedeselskabets sølvbæger	31, 86, 260, 277, 329, 353
De irske moser, ved Har. Skodshøj	35
Kongens 60-årsdag	52
Irlands skove, ved Har. Skodshøj	56, 72
Drift af lynghede, af R. A. Robertson, overs. ved A. Krøigaard	107
Hedebrugets årsmøde	268
Det lykkedes ikke første gang, af M. Høst-Madsen	279
De danske Mergelselskabers årsmøde	289
Nye navne i Kongenshus Mindepark	315
Forsyning med kalkmidler, af S. P. Sørensen	323
Stordrift på tidligere mose	337
Legat til Hedeselskabet	352

I få ord:

Bertel Højmark fratræder	16
Trekantstenen i Baldersbæk	28
Sdr. Viumfilmen	29
F. Bækgaard distriktsbestyrer i Nykøbing F.	49
Investering i nye hedebrug	50
A. Krøigaard udnævnt til forstander	84
Det sidste studekøretøj i Kragelund	99
Rasmus Mortensen tildelt plantningsforeningernes sølvbæger	100
200 år siden koloniseringen i Frederiks sogn	100
Ny skovlov i Norge	102
Legind Bjerge	118
Elmetræerne i fare	118, 256
Japan og hedeopdyrkning	119
Sprøjtning fra luften	120
Mindesten for Anton Sørensen, Haubro	252
Udstilling i Ulfborg	253
Studierejse vedr. dybpløjning	254
Fællesjubilæum i plantningsforeninger i Vedsyssel	255
Tyttebærrene har svigtet	270
Statsskovrider Kierkgaard	270
Sønderjydske planer	271
Skovrider F. H. Aaskov fratræder	299
Det tyske »Program Nord«	299
Funktionærkursus i Viborg	300
Tilsynet med hedeplantagerne	300
Gave til Billund sogn	300
Statsskovene 1957—58	301
Fjelstrup hede	302
Produktionen af drænrør	320
Dover plantage	320
Handel om Trehøje på Mols	321
Om motorsave	322
Har. Hansens billede til kongen	339
Norsk landbrug med skov	342

FORFATTERFORTEGNELSE:

	Side
Aslyng, H. C.: Naturskønhed, landvinding m. m.	303
Basse, Niels: Nokr. om Hans Hansen	34
» : Tastum sø	45
Ebert, Frode: Nokr. om T. Q. Jacobsen	70
» : Nokr. om Andreas Lind	317
Fromsejer, Kr.: Nokr. om Jacob Kjems	29
Heick, Fr.: Nokr. om Martin Olsen	103
» : Årsberetning	121, 168, 209
» : Nokr. om Olav Ølgaard	259
» : Fra Skjernegnen	296
Høst-Madsen, M.: Det lykkedes ikke første gang	279
Iversen, Karsten: Af kæmpeplovens saga	67, 87
Jensen, C. F.: Anm. af Sveriges skogar under 100 år	318
Jensen, Jørgen Lundager: Hydrologiske undersøkelser	27
Krøigaard, A.: Produktionen af tørvestrøelse i 1958	85
» : Produktionen af tørvebrændsel i 1959	331
Mogensen, Th.: Nokr. om J. J. Tylvad	7
Olesen, Niels: Af kæmpeplovens saga	54
Randiøv, J.: Nokr. om J. A. Jensen	251
Rasmussen, Chr.: Af kæmpeplovens saga	105
Raunkjær, Kr.: Dybdepløjning på Ølgodeggen	53
Scheurer, E.: Plantagerne i tørkesommeren 1959	343
Steenstrup, B.: Nokr. om H. A. Fischer	26
» : Beretning om plantningsforeningerne	245
Skodshøj, Har.: Nokr. om Kaj Andersen	3
» : En vestjydsk hedegård	9, 88
» : Fra Irland	17, 33, 56, 72
» : Nokr. om N. C. Nielsen, Langholt	266
» : Nokr. om Martin Anchersen	287
» : Nokr. om N. Smed Søndergaard	289
» : Nokr. om J. P. Olesen	313
Sørensen, S. P.: Alhedens mergelforsyning	3
» : Forsyning med kalkmidler	323
Vadgaard, K.: Kæmpeploven og dybpløjning	52

Hedeselskabets repræsentanter og bestyrelse

Repræsentanter :

	År for sidste valg	1. gang valgt
Aabenraa-Sønderborg amter :		
Gårdejer Jacob Jørgensen, Brandsbøl, Nordborg	(1956)	(1956)
Gårdejer Holger J. Hansen, Tinggaard, Stubbæk, Aabenraa	(1959)	(1959)
Aalborg amt :		
Gårdejer Axel Andersen, Kyvsgaard, Langholt	(1956)	(1956)
Proprietær J. Chr. Welling, R., »Valstedgaard«, Sebbesund	(1959)	(1953)
Aarhus og Skanderborg amter :		
Proprietær S. Arentoft, R., Kysinggaard, Odder	(1956)	(1944)
Godsejer A. Pontoppidan, Constantinsborg, Ormslev	(1959)	(1947)
Gårdejer Markus Hansen, R., Vester Mølle, Skanderborg	(1956)	(1950)
Haderslev-Tønder amter :		
Stiftamtmand Jens Pinholt, K., Dbm., Haderslev (Suppl. valg i 1953).	(1956)	(1953)
Gårdejer Niels Lund, V. Gammelby, Højer	(1959)	(1959)
Hjørring amt :		
Hovedkasserer P. Chr. Andersen, Æblevangen 4, Hjørring	(1956)	(1950)
Amtsrådsmedlem, husmand Emil Petersen, Jerup	(1956)	(1956)
Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R. I, Eskjær, Tolne	(1959)	(1935)
Randers amt :		
Hofjægermester Chr. Mourier-Petersen, Rugaard, Hyllested	(1956)	(1950)
Gårdejer K. Støvring, Bjergby, Spentrup	(1959)	(1953)
Gårdejer Johs. Grosen, »Vestervang«, Skæring pr. Hjortshøj	(1959)	(1947)
Ribe amt :		
Rentier Søren Johansen, Holsted	(1956)	(1938)
Bankdirektør C. F. Christiansen, Brørup	(1959)	(1959)
Gårdejer, sognerådsformand Anders Chr. Andersen, Morsbøl plantage, Grindsted	(1959)	(1959)
Ringkøbing amt :		
Fhv. amtmand, kammerherre, dr. jur. A. Karberg, K. I, Dbm., Rindum, Ringkøbing	(1959)	(1935)
Konsulent, folketingsmand J. E. Foged, Hammerum	(1959)	(1953)
Dommer, folketingsmand K. Thestrup, R., Herning	(1956)	(1956)

	År for sidste valg	1. gang valgt
Thisted amt:		
Planteskoleejer Oscar Bang, R., Nykøbing M	(1959)	(1947)
Vejle amt:		
Gårdejer J. L. Knudsen, Liegaard, Egtved	(1956)	(1956)
Gårdejer A. Johnsen, Højgaard, Ildved	(1959)	(1959)
Sognefoged Mathias Mathiasen, Grarup, Brande	(1959)	(1959)
Viborg amt:		
Godsejer E. Obel, Haxholm, Bøstrup	(1956)	(1950)
Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Dbm., Tjele pr. Ørum Sdrl. (Bestyrelsens formand).	(1959)	(1923)
Fhv. folketingsmand Laust Nørskov, R. I, Nørskovgaard, Møldrup (Næstformand for repræsentant- skabet 1948).	(1959)	(1923)
Svendborg amt:		
Konsulent, folketingsmand Kresten Damsgaard, R., V. Skerninge (Supp. valg i 1955).	(1959)	(1955)
Københavns stad:		
Overretssagfører Axel Hulegaard, R., Dbm., Gl. Torv 14, København K.	(1959)	(1935)
København-Roskilde amter:		
Gårdejer, fhv. amtsrådsmedlem P. M. Poulsen, R., Frihedstoft, Jersie, L. Skensved	(1959)	(1947)
Frederiksborg amt:		
Proprietær C. F. Lassen, R., Færgevej 38, Frederikssund	(1956)	(1944)
Odense-Assens amter:		
Forstander Johs. Petersen-Dalum, R., Dbm., Vesterled, Hjallesø	(1956)	(1926)
Holbæk amt:		
Gårdejer, kreditkassedirektør Aksel Jensen, K., Dbm., Puggaardsgade 2, København V.	(1956)	(1947)
Sorø amt:		
Godsejer S. Dahl, R., Catrineholm, Slagelse	(1956)	(1947)
Præstø amt:		
Forpagter H. Fabricius, R. I, Grævlingebacken, Nygaard, Præstø	(1956)	(1947)
Maribo amt:		
Kammerherre, hofjægermester J. C. V. V. Grandjean, Vennerslund, Nr. Alslev	(1956)	(1947)
Bornholms amt:		
Fhv. amtsrådsmedlem Jac. Jacobsen, Rutsker, Hasle	(1959)	(1947)

Valgte af repræsentantskabet:	År for sidste valg	1. gang valgt
Direktør Johs. F. la Cour, R., Pindstrup	(1957)	(1948)
Bankdirektør, borgmester J. J. Paulsen, R., Tønder	(1959)	(1953)
Fhv. folketingsmand J. Kr. Jensen, Lilliendalsvej 12, Brønshøj	(1957)	(1942)
Direktør C. E. Flensborg, R., Dbm., p. p., Abildgaardsvej 107, Virum	(1958)	(1943)
Direktør N. Basse, K., Dbm., Villa Tatoi, Viborg	(1959)	(1959)
Kreditforeningsdirektør Aa. Brink-Jensen, R., Husmandskreditforeningen, Aalborg	(1959)	(1941)
Godsejer, dr. med. & phil. h. c. K. A. Hasselbalch, FM. I, Borupgaard, Snekkersten	(1959)	(1935)
Gårdejer Marinus Sørensen, Højbro 12, Nykøbing M.	(1959)	(1941)
Godsejer A. Olufsen, R., Quistrup, Struer	(1959)	(1938)
Formand for repræsentantskabet 1948.		
Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg	(1959)	(1950)
Amtmand K. Friis Jespersen, K., Dbm., Svendborg	(1959)	(1950)

Bestyrelsen:

- Kammerherre, hofjægermester Chr. Lüttichau, R., Dbm., Tjele, Ørum Sdrl. Formand.
Valgt af repræsentantskabet 1959 (1930).
- Godsejer A. Olufsen, R., Quistrup, Struer. Næstformand.
Formand for repræsentantskabet. (1. gang 1948).
- Amtsrådsmedlem, proprietær Aage Holm, R. I, Eskjær, Tolne.
Valgt af repræsentantskabet 1957 (1948).
- Fhv. landbrugsminister, folketingsmand Jens Sønderup, K., Sønderupgaard, Herborg.
Valgt af repræsentantskabet 1959 (1959).
- Departementschef Vald. Hornslet, R. I, landbrugsministeriet, København K.
(Supp. fra 1958 til 31/12 1959).
Valgt af landbrugsministeriet 1958.
- Afdelingschef Sv. Alstrup, R. I, finansministeriet, København K.
(Supp. fra 1958 til 31/12 1959).
Valgt af landbrugsministeriet 1958.
- Amtsrådsmedlem, afdelingsformand Thorvald Holm, Brovst.
Valgt af landbrugsministeriet 1957 (1957).
- Proprietær K. Røhr Lauritzen, K., Dbm., Demstrupgaard, Sjørsløv.
Valgt af De samvirkende danske Landboforeninger 1957 (1933).
- Husmand Emanuel Vestbo, Brosbøl, Tarm.
Valgt af De samvirkende danske Husmandsforeninger 1957 (1954).

I LANDBRUGETS TJENESTE

Beskyt Deres værdier mod rustens angreb

Den vigtige rustbeskyttelse af ædlere dele

ESSO RUST-BAN 337 er et specialprodukt, som yder effektiv beskyttelse mod rust i kompressorer, gearkasser, hydraulik og

rørsystemer. Efter gennemskylning gennemkøres maskinerne med RUST-BAN 337, som afsætter en beskyttende hinde, som ikke behøver at fjernes, når De igen påfylder olie.

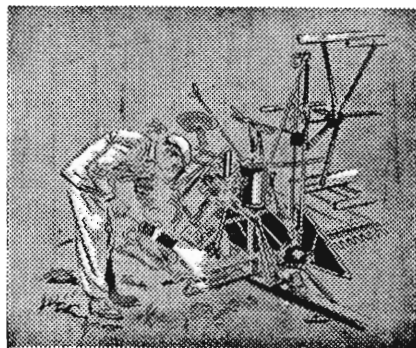
En hinde, der rustbeskytter redskabernes skær og knive

ESSO RUST-BAN 394 er især ideel til plovskær, fingre på selvbindere, knive

etc. (er de fugtige kan RUST-BAN 392 med fordel anvendes først). RUST-BAN 394 sprøjtes eller pensles på. Ved indendørs opbevaring vil den svære hinde yde beskyttelse i mindst 3—4 måneder. Dækevnen er ca. 20 m² pr. kg.

Beskyttelse af redskaber i en kortere periode

ESSO RUST-BAN 392 er fremstillet til korttidsbeskyttelse mod rust, f. eks. hvor et redskab er vådt og hurtigt skal beskyttes, inden det skal henstå et par måneder. Den pensles eller sprøjtes på og trænger straks ind mellem vandet og metalfladen. På 4—6 timer tørrer

den til en voksagtig hinde. Dækevnen er ca. 35 m² pr. kg.

ANVEND TØRVESTRØELSE VED DRÆNING . . .

På jorder med fintsandet undergrund kan en tilsanding af drænrørene forebygges ved anbringelse af et lag tørvestrøelse (»hundekøde») omkring stødfugerne.

Spørg Hedeselskabet.

Jordbrugskalk

Ferslev Kalkleje
pr. Ellidshøj

Batum Kalkleje pr. Roslev
Tlf. Aasted 66

Mergel

Levering fra lokale Lejer

Brunkul

Midtjysk Brunkul Industri
Søby pr. Kølkær
Tlf. Kølkær 28

Tegl

Katrinebjerg Teglværk
pr. Hejnsvig
Tlf. Hejnsvig 17

H. THEUT A/S

Ingeniør- og
Entreprenørforretning
Telefon Viborg
Viborg 1860 Skovbrynet 23'

A/S FRØCONTORET KOLDING

Tel. 4344

FRØAVL
FRØHANDEL

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontor i
Karup og Kølvrå

Philipsen & Hall A/S

Sct. Mathiasgade 88 . Viborg
Elektriske anlæg
Vandværksanlæg
Telefon 173 og 174

Randers

MØRTELVÆRK OG
BETONRØRSFABRIK

v/ Marius Ødum

Kristrup pr. Randers
Tlf. 400 Randers fri not.

Kun Δ mærkede varer
føres

Største lager
Bedste kvaliteter
Forlang tilbud

PALUDANS PLANTESKOLE A/S

KLARSKOV

Skovplanter, hæk- og
hegnplanter, allétræer

Forlang prisliste
TELEFON KLARSKOV 9

Røde DRÆNRØR

fra 2"—12" have
altid på lager
Forlang tilbud

"Sofienlund"
TEGLVÆRK
Telefon 10 Ulstrup

Krogsgades Cementstøberi

J. Halvorsen & Sønner
Kontor
Dannebrogsgade 22, Aarhus
Telefon • 2 55 99

Ny fabrik i Vejlbj
Alt i betonvarer D. S. 400

BETONKLINKER

til

HULMURS- OG STALDISOLERING

A/S FISKBÆK
BETONKLINKERFABRIK
TELEFON HERBORG 12

Røde drænrør

D. S. nr. 403, syrefast kvalitet

● Fredenshøj Teglværk
Aabenraa Telefon 22127

Bjerringbro

Cementvarefabrik

ved Th. Petersen
Tlf. 111 Bjerringbro

ALLE
 Δ MÆRKEDE RØR
imprægnerede
og uimprægnerede

Stort lager
Altid leveringsdygtig

Trifolium Frø

KØBENHAVN

RANDERS

vil bevirke en tilvækstnedgang (eller -forøgelse) på 9,3 % eller ca. 0,4 m³ pr. ha.

En beregning ud fra disse tal skulle for 1959 i forhold til et år med normal nedbør give en nedgang på 15,4 % eller ca. 0,7 m³ pr. ha, altså en ganske betragtelig tilvækstnedgang. Her er regnet med gennemsnitsnedbøren for hele Jylland.

Det må således efter det ovenstående forventes, at tilvæksten for plantagernes hovedtræarter har været mærkbar ringe denne vækstsæson. Målinger heraf foreligger selvsagt ikke på nuværende tidspunkt.

ad 3. Skov- og plantagebrande.

Hvert år opstår af forskellige årsager i heder og plantager flere brande, som heldigvis sjældent får chance til at udvikle sig til store katastrofer, medmindre morlag, bundflora og trævækst gennem længere tids tørke har fået så ringe et vandindhold, at ilden kan brede sig voldsomt og er meget vanskelig at begrænse.

Dette var desværre som også i tørkeåret 1947 tilfældet i sommeren 1959, hvor adskillige hundrede ha hede og plantage i Jylland blev ødelagt ved brand.

De alvorligste brandskader forekom på hede- og plantagearealer på Rømø, Kongenshus hede, i Gludsted, Nørlund, Præstbjerg m. fl. plantager.

Under de 3 første punkter er beskrevet følger af den langvarige tørke i 1959, som man indtil nu har kunnet konstatere. Før næste forår er det dog ikke muligt helt at overskue skaderne.

Erfaringer fra tidligere tørkeår herhjemme og i udlandet viser imidlertid, at man må regne med eftervirkninger (punkt 4: Vækststagnation eller hensygnen, og punkt 5: Øgede insekt- og svampeangreb som følge af nedsat resistens gennem tørkesvækkelser), der ofte er nok så alvorlige som tørkens akutte følger, selv om klimaet i de følgende år frembyder gode vækstforhold.

Produktion i skovbrug er jo en mangeårig proces. Man kan ikke, som i landbruget, høste den tørkeskadede afgrøde og så begynde forfra på en ny, men må fortsætte med det beskadigede produktionsapparat år frem i tiden.

Om skovbruget de følgende år kommer til at lide under tørkens eftervirkninger kan naturligvis ikke forudsiges — overvejende sandsynligt er det imidlertid.

ad 4. Vækststagnation eller hensygnen.

Langvarig vækststagnation efter tørkeår ses meget almindeligt

hos rødgran på dårlig bund. For det meste vil træerne efter et eller flere år komme sig, men undertiden bliver følgen hensygnen og død.

For eksempel stod rødgranen på tør, mager bund efter den tørre sommer i 1947 med tynde, nålefattige kroner og en stærkt nedsat tilvækst. De ydre symptomer forsvandt ret hurtigt for de træer, som ikke ligefrem sygnede hen og døde, men tilvæksten er flere steder først rigtig kommet i gang så sent som i 1953—54. Ædelgranen forvandt derimod meget hurtigt følgerne af tørken i 1947.

Lignende forhold er konstateret efter de dårlige vækstår 1940 og 1941 og efter andre tørkeår, men oftest er det kun, forudsat normalt klima i årene efter, det umiddelbart efter tørken følgende år, der har nedsat tilvækst.

I alle tilfælde er periodisk tørke en medvirkende årsag til rødgranens ustabilitet hos os.

For Tysklands vedkommende har *Wiedemann* (1924) undersøgt virkningen af tørkeperioder i Sachsen. *Wiedemann* påviser, at vækstår med hyppige tørkeperioder bevirker en produktionsforringelse på længere sigt, idet træerne svækkes så meget af tørke, at de ikke med det samme kan udnytte efterfølgende gode vækstår.

Ligesom rødgran er heller ikke sitkagran tilpasset et højt fordampningsniveau.

Henriksen (1958) påpeger i sin afhandling om sitkagranens vækst og sundhed i Danmark, at sitkagranens hensygnen her i landet primært skyldes tørkesvækkelser på et eller andet tidspunkt i vækstsæsonen, selv om billedet af en hensygnende sitkagranbevoksning domineres af kraftige micans- og trametesangreb, som imidlertid ser ud til at være sekundære ødelæggelsesfaktorer.

Årsagen til vækststagnation efter tørkeår må formodentlig søges i en udbredt roddød og formindskelse af stammens aktive, vandførende del (større centralt, tørt parti).

Måske har også et kraftigt nåletab og tørkens indflydelse på jordbundens mikroflora nogen betydning.

(Fortsættes.)

Legat til Hedeselskabet

I Hedeselskabets bestyrelsesmøde den 2. december forelå meddelelse om oprettelse af et legat på 15.000 kr. i obligationer. Legatet er oprettet af en jydsk forretningsmand, der har ønsket at give udtryk for sin taknemlighed overfor selskabet for råd og bistand igennem en længere årrække. Legatet skal bære direktør *Basses* navn, og

dets formål skal være at yde bidrag til studierejser eller rekreationsophold for veltjente folk indenfor Hedeselskabet, fortrinsvis for videnskabeligt uddannet personale ved laboratoriet og forsknings- og forsøgsvirksomheden.

Legatet bestyres af Det danske Hedeselskab, og forslag angående tildeling af legatportioner forelægges direktør Basse til udtalelse, så længe denne nærer ønske herom,

Legatgiveren har ikke ønsket, at hans navn meddeles.

Hedeselskabets sølvbæger

Den 8. december fik gårdejer N. H. Høj, Bredmose ved Blaa-vand, overrakt Hedeselskabets sølvbæger ved en festlighed i Oksbøl, arrangeret af den lokale landboforening.

Niels Henrik Høj, Bredmose, Oksbøl, er født i 1890. Der var fire søskende, og Henrik som den yngste og eneste søn måtte derfor hjælpe sin fader med gårdens drift. Han tjente et år i Brørup og var en vinter på Vinding Højskole. I 1920 overtog Henrik Høj fødegården, der er på ca. 90 tdr. land meget let sandet jord, hvoraf 30 tdr. land var opdyrket, desuden 15 tdr. land eng. Prisen var 23.000 kr. + aftægt, der bestod af husly og naturalier. Aftægten varede i 17 år. Den faste gæld var ved overtagelsen 11.000 kr.

I 1930 giftede han sig med Mary Nielsen. I ægteskabet er der 2 døtre.

Ved overtagelsen trængte den dyrkede jord til mergel og afvanding. Besætningen bestod af 7 køer, 13 kvier og kalve samt 2 heste.

Henrik Høj har i årenes løb opdyrket 20 tdr. land hede og drænet ca. 12 tdr. land og beplantet 25 tdr. land. Kostalden er udvidet 2 gange. Første gang blev fårestien lagt til, anden gang blev hestestalden taget ind, og der blev bygget ny hestestald til 4 heste. Endvidere er der opført ny svinestald og hønsehus samt lavet møddingssted og ajle-beholder. Vandforsyningen var ikke god, hvorfor der blev boret 45 meter og indlagt vand, en ret dyr foranstaltning.

Besætningen er fordoblet siden overtagelsen og udgør nu 3 heste, 13 køer, 37 ungkreaturer, 3 grisesøer, 25 ungsvin og 12 får i overensstemmelse med de jordforbedringer, som Henrik Høj har udført. Ejendommen er almindelig besat med maskiner. Da jorden ligger meget spredt, er der stort opdræt. Gårdens handelsværdi er ca. 110.000 kr. Ejendomsskyld 36.000 kr., og der er ingen gæld. Al opdyrkning er foregået med hesteforspand.

Nye plantagearealer

- Nr. 3581 A. Krog plantage: 10,3 ha, Grene sogn, Ribe amt.
Ejer: Gårdejer Mathias Kristoffersen, Krog pr. Billund.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3582 A. Hjøllundhus II plantage: 8,0 ha, Vrads sogn, Skanderborg amt. Ejer: St. Hjøllund plantage A/S, Hjøl-
lund.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Salten pr. Them.
- Nr. 3583 A. Bla abjerg plantage: 15,1 ha, Arnborg sogn, Ring-
købing amt. Ejer: Ekspeditionssekretær Johannes Jensen,
Abildgaardsvej 67, Virum.
Arbejdet ledes af skovrider Mørch Sørensen, Birkebæk.
- Nr. 3584 A. Rikkesminde plantage: 21,1 ha, Givskud sogn,
Vejle amt. Ejer: Givskud kommune, Jelling.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3585 A. Jetlund plantage: 9,5 ha, Randbøl sogn, Vejle amt.
Ejer: Savværksejer Asgar T. Straarup, Almstok pr.
Vandel.
Arbejdet ledes af skovrider C. G. Bech, Slauggaard
pr. Vorbasse.
- Nr. 3586 A. Kærhus plantage: 29,1 ha, Felding sogn, Ring-
købing amt. Ejer: Forsvarsministeriet.
Arbejdet ledes af skovrider G. Bundesen, Grindsted.
- Nr. 3587 A. Bredevejens plantage: 15,1 ha, Løgumkloster
landsogn, Tønder amt. Ejer: Gårdejer Claus N. Clausen,
Svanstrup pr. Bredebro.
Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer, Skærbæk.
- Nr. 3588 A. Grev Schacks plantage: 30,4 ha, Tinglev sogn,
Tønder amt. Ejer: A/S Plantningsselskabet Sønderjyl-
land, Skærbæk.
Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer, Skærbæk.

Desuden er som tillæg til ældre plantager anmeldt følgende arealer:

- Nr. 249 A. Tillæg til Skødebjerg Nygaard plantage:
8,4 ha, Vorbasse sogn, Ribe amt. Ejer: Direktør Frants
Harreschou, Sortedams Dossering 27, København N.
Arbejdet ledes af skovrider C. G. Bech, Slauggaard
pr. Vorbasse.
- Nr. 1975 A. Tillæg til Tolne Skov plantage: 121,0 ha,
Tolne sogn, Hjørring amt. Ejer: A/S Plantningsselskabet
Tolne Skov.
Arbejdet ledes af skovrider S. Larsen, Tolne.

- Nr. 2410 A. Tillæg til Trehøje plantage: 13,3 ha, Vistoft sogn, Randers amt. Ejer: Plantageselskabet af 1. juni 1942.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen, Ebeltoft.
- Nr. 2439 A. Tillæg til Gjern-Skannerup kommune-
plantage: 1,3 ha, Skannerup sogn, Skanderborg amt.
Ejer: Gjern-Skannerup kommune.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Salten pr. Them.
- Nr. 3231 A. Tillæg til Flesborg plantage: 7,1 ha, Løgumkloster landsogn, Tønder amt. Ejer: Nr. Løgum
sognepræsteembede.
Arbejdet ledes af skovrider Kr. Fromsejer, Skærbæk.
- Nr. 3395 A. Tillæg til 3395 A Carlskov plantage: 3,7 ha,
Virring sogn, Randers amt. Ejere: Læge J. Frank Jørgensen,
Skelum, og skovfoged Leif Nielsen, Lounkjær pr.
Skelum.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen, Ebeltoft.
- Nr. 3413 A. Tillæg til Langholm plantage: 10,6 ha, Gjer-
rild sogn, Randers amt. Ejer: A/S Sostrup Gods.
Arbejdet ledes af skovrider A. Thyssen, Ebeltoft.
- Nr. 3456 A. Tillæg til Gimsinghoved plantage: 36,6 ha,
Haderup sogn, Ringkøbing amt. Ejer: Eksportør Ivar
Lundgaard, Struer.
Arbejdet ledes af skovrider S. Grosen, Salten pr. Them.

I få ord — ★

★ ★

Hedeselskabets forretningsførere

Kornhandler Knud Martinsen, Storegade, Tarm, har overtaget hvervet som forretningsfører for Tarm distrikt i stedet for gårdejer Knud Haahr, Fabriksvej, Tarm, der har varetaget hvervet i 7 år.

*

Siden 1952 har man i Cairngorm i Skotland haft en indført rensdyrstamme. Det er en lap ved navn Mikkell Utsi, som er chef for det skotske eksperiment, der tog sigte på at få en bedre udnyttelse af de slugter omkring Cairngorm, hvor der hidtil kun levede får. Renerne trives på egnen, men nogen udsigt til et økonomisk gunstigt resultat er der ikke.

*

Igen stigende interesse for dræning

Omkostningerne ved dræning viser stadig stigning. Efter en oversigt udarbejdet af Hedeselskabets mose- og engafdeling viser det sig, at det i første halvår af 1959 har kostet i gennemsnit 1945 kr. at dræne 1 ha. Det tilsvarende er henholdsvis 1830 kr., 1790 kr., 1570 kr., 1560 kr. og 1510 kr. i de foregående 5 år.

Det fremgår iøvrigt af den samme oversigt, at dræningsarbejdet påny er i stigning, idet der i 1. halvår 1959 ved Hedeselskabets forskellige di-

striktkontorer udover landet er fuldført dræning af 1897 arbejder omfattende 6601 ha med en samlet bekostning på 12,5 mill. kr. I samme periode i 1958 fuldførtes 1359 arbejder på ialt 5741 ha og en bekostning af 9,3 mill. kr.

*

Laust Nørskov går af i Bjerregrav plantningsforening

Efter i 40 år at have været en altid virksom og initiativrig formand for Bjerregrav m. fl. sognes plantningsforening nedlagde Laust Nørskov

den 28. november sit formandsskab og afløstes af Kr. Høgh, Støttrup. I foreningens 70-årige historie havde der hidtil kun været 2 formænd — den første var forlængst afdøde lærer Th. Nørregaard, Bjerregrav, der er hædret i Kongenshus for sin indsats. Bjerregrav plantningsforening sagde tak med hjertelige ord, med udnævnelse af Laust Nørskov til æresmedlem og med overrækkelse af en gave. I sin afskedstale mindede Laust Nørskov om, hvorledes egnen fuldstændig havde skiftet karakter i de forløbne år, engang havde det været en egn, hvor forårsstormene hærgede hvert år, men nu hørte dette til undtagelserne, men det det forpligtede også for fremtiden.

På generalforsamlingen oplystes det, at der i foreningen i år er en stærk stigning i forbruget af planter, idet der til 121 medlemmer ialt er udleveret 128.395 planter. Arbejdsleder Simonsen om-

talte oprettelsen af Møldrup-Bjerregrav plantningslaug, hvortil der allerede af 87 medlemmer var tegnet plantning af 80 ha og anlæg af 35 km læhegn med et anslået samlet forbrug af planter på ½ mill. stk.

*

Som bekendt gennemfører Det kgl. Landhusholdningsselskab en lærlingeuddannelse for landbruget og har for tiden 250 lærlinge anbragt til uddannelse. Der foreligger nu oplysninger om, at der i de senere år er sket en forskydning fra land til by, sådan at en større del af landvæsenleverne nu kommer fra byerne.

*

Overkonstruktør Olav Vind ved mose- og engafdelingens Viborg-distrikt har den 1. januar 1960 været ansat ved Hedeselskabet i 40 år.

*

I marts 1960 uddeles atter et samlet rejsestipendium på 2000 kr. af de midler, som ingeniør Kr. Thomsens og civilingeniør Jens Parbos rejselegater under Hedeselskabet råder over til en studierejse i kulturteknisk vandbygning. Nærmere oplysninger findes i en annonce andet steds i bladet.

*

Midtjydske Teglværkers Salgskontor S. m. b. A.

Telefon Skive 1030

Alle størrelser i drænrør leveres

Telefon Viborg 1330

Rødkjærbro Cementvarefabrik

ved J. T. Birk ···· Telef. Rødkjærbro 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til afvanding og kloak føres

Forlang tilbud

Nivaagaard Teglværk

Nivaa - telefon nr. 9

Drænrør - Mursten - Teglblokke - Tentordæk

Petersværk Betonvare-Industri

Nørresundby - Telf. 2 10 55 (kaldenr. 0 81)

Alt i betonvarer efter D. S. 400

Renseanlægget »Ringtanken« (Dansk patent nr. 59820)

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telefon 1400 (4 lin.)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid: Kl. 9—15

Lørdag: Kl. 9—13

Aftenekspedition:

Fredag: Kl. 19—20

Filialer:

Karup

Flyvestation Karup

Mammen

Løgstrup

GUGKALK

gir Grøde

Faa fuldt udbytte af
Jorden. Brug vor aner-
kendte Jordbrugskalk
— det betaler sig!

GUG KALKVÆRK A/S

Elmealle 2, Hasseris. Tlf. Aalborg 21288

Røde drænrør
føres altid på lager fra 2"
til 3" - Tilbud til tjeneste

**A/S Gammelgaard
Teglværk**

Telefon 187 - Skive

Brostrøm^s

Planteskole

VIBORG
ved C. Nielsen
Telefon 42

leverer alle planter for
HAVE, MARK og SKOV
Hårdføre og veldrevne arter
for enhver formål

Rigelig regn til sommer-

Kan enhver Landmand faa ved Hjælp
af »Gudenaas« Vandingsanlæg

Forlang venligst uforbindende Tilbud. Vore
Salgsinspektører kommer ofte forbi Deres
Dør, saa det er ingen Ulejlighed at se Ind til
Dem. Prisene er smaa og Vilkaerene lette

GUDENAAS FABRIKER A/S
SILKEBORG-VIRKLUND

Til alle slags bygninger

DANSK
ETERNIT

TAG- OG VÆGBEKLÆDNING

DANSK ETERNIT FABRIK A/S
AALBORG

SALGSKONTOR:
KAMPMANNSGADE 2, KBHVN. V
TELEFON: MINERVA *2222

Aktieselskabet

L. Hammerich & Co.

Specialforretning i bygningsartikler
Grundlagt 1854. Tlf. 2 71 55 (3 lin.)

Aarhus

Skive Cementstøberi

KNUD ØSTERGAARD

Telefon 921

NORMRØR

med garantimærket

Imprægnering

Brøndrør

Herning Hede- & Discontobank

10—12½, 14½—17

Telefon 5 . 273 . 720

CLOC

Liqueur
Gin
Whisky

HAMMERUM
HERREDS

Spare- og Laanekasse

Herning - Telf. 10 . 314

Østergade 6

Kontortid: 10-12,30 og 14,30-17

Varde Bank

Esbjerg afdeling

Kongensgade 62
og fiskerihavnen

Stenvad

CEMENTSTØBERI

Telef. 6 Stenvad

Arnold Westmark

Alle Δ mærkede rør føres

Altid leveringsdygtig

fornem gaveidé:

»Hedens opdyrkning i Danmark«

Et pragtværk: 444 sider, 250 illustrationer, deraf 70 helsides billeder. Udgivet af Det danske Hedeselskab i forbindelse med oprettelsen af Kongenshus Mindepark for hedens opdyrkere. Hedens og opdyrknings historie, dens form og udvikling og de midler, der er anvendt i denne sejge og lange strid, er udførligt fortalt. I tal og statistik bringes hidtil ukendte oplysninger. Et stort og fyldigt afsnit omtaler og hædrer de mænd og kvinder, der som pionerer gik i spidsen for hedeopdyrkingen. **Kun et begrænset antal ekspl. til salg.** Uindb. kr. 40,—.
Indb. i helbind kr. 56,—.

(For medlemmer reduceres prisen med 10 kr.)

Til Det danske Hedeselskab,
VIBORG

Undertegnede bestiller værket HEDENS OPDYRKNING I DANMARK.
Uindbundet kr. 40,— / indbundet kr. 56,—.

Navn.....

Adresse.....

Sydvestjydske Teglværkers Salgskontor
 Telefon 58 ØLGOD Telefon 59

**Mejeriernes og Landbrugets
 ULYKKESFORSIKRING**

Telefon Minerva 350
 Gensidigt selskab

Vester Farimagsgade 19
 København V.

★
Ansvarsforsikring

★
Automobilforsikring

Træplanter til Have- og Kirkegaard
 Mark og Skov
 Plænegræs
LOMBORG PLANTESKOLE

GRANHØJ v. AALBORG

TLF. 2 01 01

TLF. 3 40 40

Stort farveillustreret katalog
 sendes gratis
 på forlangende

Alt i cementvarer,

rør i alle gængse størrelser efter ingeniørf. normer

Tjæreborg Cementstøberi,

Hurtig levering Telefon 21 Reel betjening

AKTIESELSKABET

SILKEBORG BANK

GRUNDLAGT 1882

Aktiekapital og reserver kr. 4.800.000

Telefon 1122 (5 linier)

**Kaas-
 Briketter**

Hovedforhandler:

Nordjyllands

Kulkompagni

Nørresundby

Telf. 4227 . 4228

Fabrik: Kaas

Telf. Kaas 11

Altid prima røde drænrør

**Silkeborg, Herning og omliggende
 teglværkers salgskontor**

Torvet 6, Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterer følgende værker:

A/S Lysbro Teglværker
 De Forenede Teglværker,
 Lysbro
 Bøgild Teglværk, Lysbro
 Vinderslevgaard Teglværk
 Paarup Teglværk

Bjødstrup Teglværk
 Gjern Teglværk
 Visgaard Teglværk
 Højriis Teglværk, Ikast
 De forenede Midtjydske
 Teglværker, Herning

ELEMENTBRØER

Jernbetonspunspanker — Specielle emner efter opgave.

N. SKYTTE

Ringkøbing Cementvarefabrik - Tlf. 601—602

Videbæk Cementvarefabrik - Tlf. 214

Alt i betonvarer efter D. S 400

HØJSLEV TEGLVÆRKER A/S

Prima, røde drænrør

i størrelser fra 2 til 15 tommer

Indhent tilbud - Tlf. Højslev 3

Kjellerup Betonvarefabrik

ved **I. T. Birk** — Telefon 45 Kjellerup
 Efter kl. 17: Rødkærbro telefon 14

FØRER KUN MÆRKEDE VARER

Alle arter betonvarer til anvanding og kloak føres
 FORLANG TILBUD

Brug **RANDERS**
RØRB

Frøavlscentret

HUNSBALLE

Holstebro - Tlf. 533

Frøavl og frøhandel

AALBORG
 AKVAVIT.

Fransk bjergfyr — *Pinus mugo rostrata*.

Fransk bjergfyr er en træart, hvis anvendelse i takt med lyngarealerne er i stadig tilbagegang. Endnu bruges træarten dog i ikke helt ringe udstrækning på de ringere arealer bl. a. i klitområderne, og den er en fortrinlig forkulturtræart, som er meget nem at underplante med mere produktive træarter.

Mange af de bevoksninger, der i dag plantes under betegnelsen fransk bjergfyr, består imidlertid for en stor del af hybrider mellem fransk fyr og alm. bjergfyr. Disse hybrider kan ikke i form og udvikling måle sig med de gamle rene franske bjergfyr, men da efterhånden næsten alle danske bevoksninger af fransk bjergfyr er udsat for bestøvning af alm. bjergfyr, er det vanskeligt at fremskaffe tilstrækkelige mængder velegnet frø.

For at sikre produktion af ren dansk bjergfyr med stor vækstenergi og god form har Hedeselskabets Skovfrøcentral til anvendelse i en frøhave udvalgt og opformeret 10 smukke gamle franske bjergfyr i Brandts plantage nord for Aalborg. Det ene af disse træer (H. 184) ses midt på ovenstående billede.

Novopan Træindustri A/S samarbejder med Hedeselskabets Skovfrøcentral for på denne annonceplads at bringe oplysninger om forædling af nåletræerne.
Nr. 10.

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A/S

PINDSTRUP . TELEFON 39*